

สุนัขพันธุ์ทาง: สัตว์ศึกษากับการประกอบสร้าง ความเป็นจริงทางสังคมจากสุนัขจรจัดสู่เพ็ตอินฟลูเอนเซอร์

รุ่งลติศ จตุรไพศาล¹

บทคัดย่อ

บทความวิชาการนี้เป็นการวิเคราะห์การประกอบสร้างความเป็นจริงทางสังคมของสุนัขพันธุ์ทาง ร่วมกับแนวคิดสัตว์ศึกษา โดยใช้วิธีการวิเคราะห์ตัวบท (textual analysis) เพื่อศึกษาการประกอบสร้างความหมายของสุนัขพันธุ์ทางผ่านสื่อ ซึ่งมีความสัมพันธ์กับสังคมและวัฒนธรรมในแต่ละยุคสมัย โดยแบ่งเป็น 3 ยุค ได้แก่ ยุคสุนัขจรจัด เป็นช่วงก่อนทศวรรษที่ 2540 ที่สุนัขพันธุ์ทางถูกสร้าง ความหมายว่า เป็นสัตว์จรจัดที่ถูกคนรังเกียจ ยุคสุนัขพันธุ์ทาง เป็นช่วงทศวรรษ ที่ 2540-2550 โดยพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวรัชกาลที่ 9 ได้นำ “คุณทองแดง” สุนัขจรจัดมาเลี้ยง และพระราชทานชื่อสายพันธุ์ว่า “สุนัขพันธุ์ทาง” จนมีการสร้าง ภาพยนตร์เกี่ยวกับสุนัขพันธุ์ทางมากมาย โดยส่วนใหญ่แสดงให้เห็นถึงความ ซื่อสัตย์ของสุนัข ซึ่งส่งผลให้สุนัขพันธุ์ทางได้รับการยอมรับในฐานะสัตว์เลี้ยงมาก ขึ้น และยุคเพ็ตอินฟลูเอนเซอร์ เป็นช่วงทศวรรษที่ 2560 เป็นต้นไป โดยสุนัข พันธุ์ทางได้ถูกนำเสนอในฐานะสัตว์เลี้ยงที่เปรียบได้กับสมาชิกคนหนึ่งในครอบครัว มีการสร้างความหมายให้กับสุนัขว่า สุนัขนั้นมีความฉลาด แสนรู้ และมีลักษณะ นิสัยเฉพาะตัวแตกต่างกันผ่านสื่อโซเชียลมีเดียในฐานะเพ็ตอินฟลูเอนเซอร์ แต่ ในอีกด้านหนึ่ง ยุคนี้สุนัขพันธุ์ทางก็ยังคงมีความหมายด้านลบจากสาเหตุปัญหาสุนัข จรจัด ซึ่งเกิดจากสภาพแวดล้อม และการเลี้ยงดูที่ไม่เหมาะสม ภาพตัวแทนของ สุนัขพันธุ์ทางจึงแบ่งออกเป็น 2 ชุดมายาคติ และมีความหมายที่ไม่หยุดนิ่ง สามารถ เปลี่ยนแปลงได้ขึ้นอยู่กับลักษณะทางสายพันธุ์ สภาพแวดล้อม และการเลี้ยงดู

* วันที่รับบทความ 27 มิถุนายน 2567; วันที่แก้ไขบทความ 11 สิงหาคม 2567; วันที่ตอบรับบทความ 8 กันยายน 2567

¹ นักวิชาการอิสระ

ซึ่งส่งผลต่อการรับรู้ความหมายและการยอมรับในตัวสุนัขของคนในสังคมให้มีความแตกต่างกัน

คำสำคัญ: สุนัขพันธุ์ทาง สัตว์ศึกษา การศึกษาความเป็นสัตว์ การประกอบสร้างความเป็นจริงทางสังคม

Mongrel Dogs: Animal Studies and Social Construction of Reality from Stray Dogs to Pet Influencer

Rungladit Jaturapaisan²

Abstract

This academic article analyzes the social construction of mongrel dogs in Thailand through the lens of animal studies, using textual analysis to study the construction of meanings of mongrel dogs through media, which are intertwined with the social and cultural contexts of each era. The analysis is divided into three distinct periods: The “Stray Dogs Era,” prior to the 1990s, where mongrel dogs were widely regarded as undesirable stray animals. The “Mixed-Breed Era,” spanning from the 1990s to 2010s, experienced a significant shift in perception when King Bhumibol Adulyadej adopted “Khun Thongdaeng,” a mongrel dog, and coined the term “Thousand Ways Dog.” This period saw an increase in films depicting the loyalty of mongrel dogs, leading to their growing acceptance as pets. Finally, the “Pet Influencer Era,” from the 2010s onward, presents mongrel dogs as beloved family members with distinct personalities, often featured as pet influencers on social media. However, this era also maintains negative perceptions of mongrel dogs due to issues like stray populations caused by inadequate environments and improper care. The representation of mongrel dogs can be categorized into two sets of myths, with meanings that remain fluid and subject to change based on breed characteristics, environmental conditions, and

² Independent scholar

upbringing. These factors influence societal perceptions and the varying degrees of acceptance of these dogs within the community.

Keywords: mongrel dogs, animal studies, animality studies, social construction of reality

1. บทนำ

สุนัขเป็นสัตว์เลี้ยงของมนุษย์มาอย่างยาวนาน โดยในประเทศไทยพบหลักฐานเป็นภาพวาดผนังหินที่มนุษย์อยู่ร่วมกับสุนัขอยู่หลากหลายสถานที่ ไม่ว่าจะเป็นเขาวังกุลา เขาจันทร์งาม ฝาแต้ม ซึ่งมีอายุราว 3,000 ปี

ในปัจจุบันสุนัขได้กลายเป็นสัตว์เลี้ยงอันดับต้นๆ ของคนไทย โดยแต่เดิมสุนัขที่ถูกนำมาเลี้ยงนั้นเป็นสุนัขป่าแถบประเทศจีน ก่อนที่จะได้รับการพัฒนาสายพันธุ์จนกลายเป็นสุนัขพันธุ์ไทยที่มีเอกลักษณ์เฉพาะตัว สามารถจำแนกได้ 4 ประเภท ได้แก่ พันธุ์ไทยโบราณ มีขนสั้นเกรียนติดผิวหนัง พันธุ์ไทยไร้ขน มีลักษณะคล้ายกับหมาไทยโบราณ แต่จะไม่มีขน สุนัข 2 ประเภทแรกนี้เป็นพันธุ์ที่พบได้ยากในปัจจุบัน แตกต่างจากอีก 2 สายพันธุ์ที่พบได้มาก รวมทั้งมีฟาร์มเพาะพันธุ์และการจัดงานประกวดอย่างแพร่หลาย คือ พันธุ์บางแก้ว มีขนยาว 2 ชั้น ขนหางเป็นพวง และพันธุ์ไทยหลังอาน มีขนบริเวณหลังขึ้นในแนวย้อนกลับจากแนวขนปกติบนหลังคล้ายอานของม้า (Admin TOJO_Ys, 2564)

สุนัขพันธุ์ทางรู้จักกันในชื่อสากลว่า “mongrel dog” หมายถึง สุนัขลูกผสมข้ามสายพันธุ์ มักใช้นิยามสุนัขจรจัดผสมข้ามสายพันธุ์ สามารถระบุสายพันธุ์แท้ได้ยาก ในอดีตสุนัขพันธุ์ทางในสังคมจะถูกสร้างความหมายในเชิงลบอยู่เสมอว่า สัตว์ที่คนไม่ต้องการ ชอบสร้างปัญหา สามารถเห็นได้จากสุภาษิตต่างๆ ที่มักเปรียบเทียบความหมายด้านลบกับสุนัข เช่น หมาหัวเน่า หมาหมู เป็นต้น จนปี พ.ศ. 2541 พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวรัชกาลที่ 9 ได้รับลูกสุนัขจรจัดซึ่งไม่สามารถระบุสายพันธุ์ได้มาเลี้ยง โดยตั้งชื่อว่า “คุณทองแดง” และได้พระราชทานชื่อเรียกสายพันธุ์ให้กับสุนัขประเภทเดียวกับทองแดงว่า “พันธุ์เทาชันด์เวย์” (Thousand Ways) ที่มาจาก “พันทาง” หรือ “พันธุ์มิดเดิลโรด” (Middle Road) ที่มาจาก “กลางถนน” (ส. พลายน้อย, 2564: 75-77) สุนัขลูกผสมเหล่านี้จึงเริ่มเป็นที่รู้จัก และเป็นที่สนใจในสังคมมากขึ้น ไม่แตกต่างจากสุนัขสายพันธุ์ไทยหลังอานที่ได้รับการขึ้นทะเบียนสายพันธุ์จากสมาพันธ์สุนัขโลก (Fédération Cynologique Internationale) ในปี พ.ศ. 2546 และสุนัขบางแก้วได้รับการขึ้นทะเบียนในปี พ.ศ. 2565

ภาพที่ 1 ภาพรายการ *คุณพระช่วย* ตอนเกี่ยวกับสุนัขพันธุ์ไทย

ที่มา: น่ารักมากกกกก!! น้องหมาไทย 3 สายพันธุ์ / คุณพระช่วย โดย Workpoint-Official (2562) สืบค้นจาก <https://youtu.be/DI6GS2ZLsTM?si=o9Ge-Ps9buoupXLc>

สุนัขพันธุ์ไทยได้รับการยอมรับให้ไปออกรายการต่างๆ ร่วมกับสุนัขสายพันธุ์ไทยหลังอานและบางแก้ว ตัวอย่างดังภาพที่ 1 เป็นรายการ *คุณพระช่วย* ตอนเกี่ยวกับสุนัขสายพันธุ์ไทยที่มีสุนัขพันธุ์ไทยร่วมอยู่ด้วย แม้ว่าสุนัขพันธุ์ไทยไม่ได้มีลักษณะโครงสร้างทางกายภาพเฉพาะที่ถูกบันทึกตามตำราแบบสุนัขพันธุ์ไทยหลังอานหรือบางแก้ว ซึ่งปัจจัยสำคัญอีกประการที่ทำให้สุนัขพันธุ์ไทยได้รับการยอมรับมากขึ้นแบบเดียวกับสุนัขสายพันธุ์อื่น มาจากภาพยนตร์เรื่อง *มะหมา 4 ขาครึ่ง* ในปี พ.ศ. 2550 เป็นภาพยนตร์เกี่ยวกับการเดินทางของสุนัขพันธุ์ไทยเพื่อกลับไปหาเจ้าของ ซึ่งใช้สุนัขพันธุ์ไทยเป็นตัวดำเนินเรื่องทั้งหมด นอกจากนี้ในปัจจุบันสื่อโซเชียลมีเดียได้ส่งผลให้มีคนสร้างคอนเทนต์ต่างๆ เกี่ยวกับสุนัขพันธุ์ไทยมากมาย โดยเฉพาะเชิงตลกขบขัน เกิดเป็นเพ็ตอินฟลูเอนเซอร์ (pet influencer) ที่มีแฟนคลับมากมายไม่แตกต่างจากดารา เช่น เพจ Gluta Story ที่นำเสนอเรื่องราวสุนัขพันธุ์ไทยที่ฉลาด แสนรู้ มีความตลก และมีนิสัยเฉพาะตัวแตกต่างกัน สุนัขพันธุ์ไทยจึงได้รับการยอมรับในฐานะสัตว์เลี้ยงที่มีความฉลาด แสนรู้ ไม่ได้เป็นสัตว์ที่สร้างปัญหาอย่างเดียว

จากที่กล่าวมา สื่อนับเป็นส่วนสำคัญในการสร้างการรับรู้ความหมายของสุนัขพันธุ์ไทยที่แตกต่างกัน ซึ่งมีทั้งความหมายด้านลบ เช่น เป็นสัตว์จรจัดที่สร้าง

รอบตัว มนุษย์ไม่สามารถทำความเข้าใจหรือสร้างความหมายโลกความเป็นจริง ภายนอกได้โดยไม่ผ่านระบบภาษา ซึ่งเป็นระบบการสร้างภาพตัวแทน

Peter Berger and Thomas Luckman (1967, อ้างถึงใน ญัฐพล สมุหเสนีโต, 2563: 18-20) อธิบายเกี่ยวกับการสร้างความเป็นจริงทางสังคมว่า ความเป็นจริง (reality) เป็นสิ่งที่มนุษย์สร้างขึ้น มนุษย์ไม่สามารถรับรู้ความจริงของโลกภายนอกได้โดยตรงทั้งหมด ต้องกระทำผ่านตัวกลาง คือ ประสาทสัมผัส และกระบวนการรับรู้ทางจิตของมนุษย์ ซึ่งถูกหล่อหลอมโดยกระบวนการทางสังคม โดยทฤษฎีการสร้างความเป็นจริงทางสังคมจะแบ่งโลก (world) ออกเป็น 2 ส่วน คือ โลกแห่งความเป็นจริง (world of reality) เป็นโลกที่สามารถสัมผัสได้รอบตัวผ่านประสาทสัมผัส แต่เนื่องจากความเป็นจริงมีอยู่มากมาย การที่จะสามารถทำความเข้าใจความเป็นจริงทั้งหมดเป็นเรื่องยาก จึงได้มีการสร้างโลกแห่งความหมาย (world of meanings) เป็นโลกส่วนที่สามารถอธิบายให้ความหมายได้บางส่วนได้ แม้จะไม่สามารถอธิบายโลกแห่งความเป็นจริงได้ทั้งหมด

โลกแห่งความหมายเป็นโลกที่มีการต่อสู้และการต่อรอง เพื่อประกอบสร้างความหมาย (construct) ขึ้น โดยการประกอบสร้างนั้นอาจจะได้รับอิทธิพลจากการรับรู้โลกรอบตัวผ่านสื่อ ส่วนการต่อสู้หรือต่อรองทางความหมาย หรือเรียกว่า การรื้อถอนความหมาย (deconstruct) เป็นการไม่ยอมรับความหมาย/มายาคติเดิมที่มีอยู่ ซึ่งนำไปสู่การสร้างความหมายใหม่ (reconstruct) คือ การสร้างหรือปรับปรุงความหมายใหม่โดยการสร้างมุมมองที่แตกต่างออกไป เพื่อให้เห็นว่า ความหมายของสิ่งนั้นๆ สามารถมีหลายแง่มุมหรือความหมาย สิ่งต่างๆ เหล่านี้มักเป็นการต่อสู้โดยอาศัยวาทกรรมที่เข้ามากำหนด โดยส่วนใหญ่ในเชิงวิชาการด้านการสื่อสารมักสนใจผู้ที่มีอำนาจในการสื่อสาร ที่มีส่วนในการเข้ามา กำหนดกระบวนการสร้างความเป็นจริงทางสังคมนี้ เป็นปฏิสัมพันธ์เชิงสังคมเพื่อสร้างชุดความหมายอธิบายความสัมพันธ์หรือปรากฏการณ์ต่างๆ ที่เกิดขึ้นให้กับคนในสังคมนั้นๆ ภายใต้ความเป็นจริงที่มีหลากหลาย (อารดา ครุจิต, 2566)

การศึกษาด้วยแนวทางการประกอบสร้างความเป็นจริงทางสังคม เป็นแนวทางหนึ่งในสายทฤษฎีภาพตัวแทน (representation) ซึ่งเป็นทฤษฎีในสายมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ที่ให้ความสนใจศึกษาเกี่ยวกับมนุษย์ในด้านสังคมและวัฒนธรรม เมื่อใช้ศึกษาเกี่ยวกับสิ่งที่ป็นธรรมชาติ หรือสิ่งมีชีวิตอื่นที่ไม่ใช่มนุษย์ จึงได้นำไปสู่การถูกทำลายในด้านจริยศาสตร์ว่า เป็นการตีความโดยมีมนุษย์เป็นศูนย์กลาง (anthropocentrism) และมองสิ่งอื่นเป็นวัตถุ (object) ที่ด้อยกว่า ในแวดวงวิชาการของอังกฤษช่วงทศวรรษที่ 1970 แนวคิดสัตว์ศึกษา (animal studies) จึงเป็นหนึ่งในแนวทางการศึกษาในสายมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ที่เริ่มก่อตัวขึ้น ด้วยความต้องการที่จะลดช่องว่างระหว่างมนุษย์กับสัตว์ ไม่แตกต่างจากจุดเริ่มต้นของสตรีศึกษาที่มองว่า ในแวดวงวิชาการมักจะมีแต่ผู้ชาย แนวคิดและทฤษฎีต่างๆ จึงเป็นการศึกษาและตีความด้วยมุมมองแบบผู้ชาย

Hurn (2010 อ้างถึงใน สุรเดช โชติอุดมพันธ์, 2560: 208-210) ได้นิยามการศึกษาเกี่ยวกับมนุษย์และสัตว์ไว้ 3 แนวทาง คือ แนวทางสัตวมานุษยวิทยา (anthrozoology) เป็นแนวทางแบบสัตววิทยา ให้ความสำคัญกับปฏิสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์กับสัตว์ เน้นข้อเท็จจริงและระเบียบวิธีแบบวิทยาศาสตร์ เน้นจุดยืนที่มุมมองของมนุษย์ แนวทางที่สอง คือ มนุษย์-สัตว์ศึกษา (human-animal studies) เป็นแนวทางที่ให้ความสำคัญระหว่างสัตว์และมนุษย์ทุกชีวิตมีค่าและสิทธิเท่าเทียมกัน และแนวทางที่สาม คือ สัตว์ศึกษา เป็นแนวทางที่ทำความเข้าใจสัตว์โดยให้ความสำคัญกับมุมมองหรือจุดยืนของสัตว์ หรือพยายามสร้างสภาวะ กลายเป็นสัตว์ (becoming-animal) เพื่อลดปัญหาความไม่สมดุลในเชิงวิชาการที่ใช้มุมมองแบบมนุษย์เป็นศูนย์กลางการตีความ

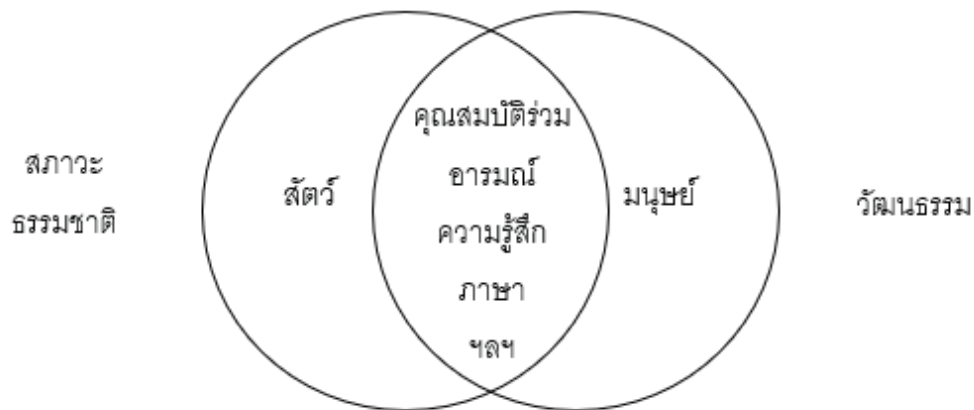
สัตว์ศึกษา (Animal Studies) คือ แนวทางการศึกษาที่ต้องการทำความเข้าใจสัตว์ โดยให้ความสำคัญในการทำความเข้าใจพฤติกรรมของสัตว์ที่สัมพันธ์กับมนุษย์ ทั้งพฤติกรรม ชีวิต สังคม สภาพสิ่งแวดล้อม ที่อยู่อาศัย การสื่อสาร และการเรียนรู้ของสัตว์ต่างๆ นอกจากจะช่วยให้มนุษย์เข้าใจถึงพฤติกรรมของสัตว์แล้ว ยังช่วยให้สามารถเข้าใจกระบวนการทางชีวิตและการปรับตัวต่อสภาพแวดล้อมต่างๆ ไปจนถึงการพัฒนานโยบายและกฎหมาย เช่น การคุ้มครอง

สัตว์ป่า การปรับปรุงเกณฑ์การเลี้ยงสัตว์ เพื่อสร้างความเข้าใจและการกระทำที่เหมาะสมต่อสัตว์ นำไปสู่การจัดการกับสัตว์ที่ให้อยู่ร่วมกับมนุษย์ได้ (Weil, 2012)

John Berger (2009) นักประวัติศาสตร์และนักวิจารณ์ศิลปะชาวอังกฤษ ได้อธิบายเกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์กับสัตว์ในหนังสือ *Why Look at Animals?* ซึ่งเป็นที่รู้จักและนำมาใช้อ้างอิงเป็นวงกว้างในแนวทางสัตวศึกษาวว่า มนุษย์และสัตว์เปรียบได้กับเส้นขนานที่มองอีกฝ่ายแตกต่างกัน ไม่มีวันเข้าใจกัน เนื่องด้วยความไม่เข้าใจของมนุษย์จึงนำไปสู่การสร้าง ความหมายให้กับสัตว์ตามความเข้าใจตนเองผ่านรูปแบบต่างๆ เช่น เรื่องเล่า ตำนาน สุภาษิต เป็นต้น แต่ปัจจุบันได้เกิด “การทำให้สัตว์ออกจากชีวิตประจำวัน” (disappearance of animals from daily life) ซึ่งเป็นการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม รูปแบบการดำเนินชีวิตของสัตว์ และได้นำไปสู่เส้นขนานที่เริ่มบรรจบกัน ไม่ว่าจะเป็นการทำให้สัตว์อยู่ภายใต้การควบคุม และแสดงให้เห็นถึงการเข้าใจในสัตว์ของมนุษย์ เช่น การนำมาแสดงในสวนสัตว์ การทำให้สัตว์มีความรู้สึกนึกคิดแบบเดียวกับมนุษย์อย่าง การทำให้สัตว์ได้รับสิทธิต่างๆ (animal right) หรือการให้ความสำคัญกับสัตว์เลี้ยงแบบคนในครอบครัว แม้จะเป็นสัตว์ที่ต่างสายพันธุ์กัน เช่น สุนัขกับแมว แต่เมื่อนำมาเลี้ยงรวมกัน ก็จะถูกมนุษย์สร้างว่าเป็นพี่น้องกัน เป็นต้น ซึ่ง Berger อธิบายว่า เป็นการเติมเต็มด้านความรู้สึกให้มนุษย์ และทำให้สัตว์กับมนุษย์มีความสัมพันธ์ที่พึงพากัน

ในปัจจุบันมนุษย์และสัตว์ได้ปรับเปลี่ยนความสัมพันธ์ให้เข้าหากันได้ แต่ในอีกด้านหนึ่ง หากมองสัตว์เปรียบเทียบกับมนุษย์ สัตว์ก็เป็นสิ่งมีชีวิตที่ทำตามสัญชาตญาณ แม้จะถูกควบคุมโดยมนุษย์ แต่ก็ไม่สามารถควบคุมพฤติกรรมได้ทั้งหมด เหมือนกับมนุษย์มีกฎเกณฑ์ที่เป็นโครงสร้างทางสังคมควบคุม แต่ก็ยังมีการละเมิดกฎ ผู้วิจัยมองว่า แม้มนุษย์จะสามารถประกอบสร้างความหมายให้กับสัตว์ แต่สัตว์มีการทำสัญชาตญาณซึ่งอยู่เหนือการควบคุมของมนุษย์ สัตว์จึงสามารถสร้างความหมายที่แตกต่างไปจากมนุษย์ต้องการได้ ตัวอย่างที่ชัดเจนคือ มนุษย์มองว่า สุนัขเป็นสัตว์เลี้ยงที่ซื่อสัตย์ เป็นเพื่อนที่ดีที่สุดของมนุษย์ แต่ก็มีข่าวทำร้ายผู้เลี้ยงบาดเจ็บไปจนถึงขั้นเสียชีวิตอยู่เสมอ

ภาพที่ 2 แผนภาพแสดงคุณสมบัติร่วมระหว่างมนุษย์กับสัตว์

ที่มา: เก่งกิจ กิติเรียงลาภ และพนา กันธา (2565: 169)

สัตว์ในฐานะสิ่งมีชีวิตนั้นน่าจะมีคุณสมบัติบางประการร่วมกับมนุษย์ เช่น อารมณ์ ความรู้สึก ภาษา ซึ่งแตกต่างกันออกไปในแต่ละสายพันธุ์ แต่สัตว์จะอยู่ในส่วนของสภาวะธรรมชาติที่คาดเดาได้ยาก ไม่สามารถนับเป็นสิ่งมีชีวิตที่มีวัฒนธรรมและอยู่ภายใต้กฎเกณฑ์แบบมนุษย์ได้ (เก่งกิจ กิติเรียงลาภ และพนา กันธา, 2565: 168-170) แม้ว่าสัตว์และมนุษย์จะอยู่ในสถานะที่แตกต่างกัน แต่ทั้ง 2 ฝ่ายก็เป็นสิ่งมีชีวิตที่มีคุณสมบัติร่วมกัน โดยเฉพาะด้านภาษาเฉพาะของตนเอง ซึ่งภาษาจัดเป็นส่วนหนึ่งในการประกอบสร้างความหมายรอบตัว ผู้วิจัยจึงมองว่า มนุษย์ไม่ได้เป็นฝ่ายประกอบสร้างความหมายให้กับสัตว์แต่ผู้เดียว แต่สัตว์ก็มีความหมายในตัวเองที่แตกต่างกัน ซึ่งส่งผลต่อการรับรู้ของมนุษย์ และส่งผลต่อการประกอบสร้างความหมายให้กับสัตว์ของมนุษย์

Lundblad (2009 อ้างถึงใน สุรเดช โชติอุดมพันธ์, 2560: 219-220) นักวิชาการผู้มีความสนใจด้านวัฒนธรรมศึกษาและสัตว์ศึกษา มองว่า แนวคิดสัตว์ศึกษาเน้นมองความสัมพันธ์ระหว่างสัตว์กับมนุษย์ ขาดการศึกษาเกี่ยวกับสัตว์ในบริบทเชิงประวัติศาสตร์ ส่งผลให้ขาดมุมมองที่หลากหลาย จึงได้นำเสนอแนวทางการศึกษาความเป็นสัตว์ (animality studies) โดยตั้งคำถามเกี่ยวกับการเมืองเรื่องมนุษย์ ในแง่ความสัมพันธ์ที่มนุษย์ให้ค่าความเป็นสัตว์ของมนุษย์

กับสัตว์อื่นๆ อย่างไรก็ตามในช่วงเวลาต่างยุคสมัย มุ่งเน้นศึกษาภาพตัวแทนของสัตว์ และให้ความสำคัญกับบริบททางประวัติศาสตร์ ซึ่งไม่มีในแนวคิดสัตว์ศึกษา และ จะช่วยให้เห็นถึงความเชื่อมโยงกับประเด็นต่างๆ ของมนุษย์มากยิ่งขึ้น เช่น วาทกรรม ชนชั้น เพศวิถี เป็นต้น

จากที่กล่าวมา การศึกษาการประกอบสร้างความเป็นจริงทางสังคม ในแนวทางสัตว์ศึกษา (animal studies) มีจุดมุ่งหมายในลวดคติในการศึกษา และตีความโดยยึดมุมมองมนุษย์เป็นศูนย์กลาง โดยอาศัยการผสมผสาน หลากหลายศาสตร์ทั้งด้าน อาทิ วิทยาศาสตร์ชีวภาพ พฤติกรรมศึกษา และ เพื่อให้เกิดการตีความที่หลากหลายมากขึ้น จึงเกิดแนวคิดการศึกษาความเป็นสัตว์ (animality studies) ที่อาศัยการศึกษาด้านประวัติศาสตร์ สังคม และ วัฒนธรรม ที่สัมพันธ์กันระหว่างมนุษย์กับสัตว์ โดยเฉพาะการให้ความหมายของ มนุษย์ที่มีต่อสัตว์ในแต่ละช่วงเวลา ที่ช่วยให้สามารถเข้าใจการให้คุณค่าสัตว์ของ มนุษย์ที่แตกต่างกันในแต่ละยุคสมัย โดยผู้วิจัยใช้การวิเคราะห์ตัวบท (textual analysis) เพื่อทำความเข้าใจให้ความหมายสุนัขพันธ์ทางในแต่ละยุคสมัย ซึ่ง ช่วยให้สามารถมองเห็นภาพรวมของการประกอบสร้างความหมาย และความสัมพันธ์ระหว่างความหมายกับสังคมและวัฒนธรรม

3. พัฒนาการการประกอบสร้างความเป็นจริงทางสังคม จากสุนัขจรจัดสู่ เพ็ดอินฟลูเอนเซอร์

ตามทฤษฎีการสร้างความเป็นจริงทางสังคมนั้น สื่อนับว่ามีอิทธิพลอย่างมากในการกำหนดการรับรู้ความหมายสิ่งต่างๆ ในประวัติศาสตร์สังคมไทยมีสื่อ หลากหลายรูปแบบที่มีอิทธิพลต่อผู้คนในสังคม เช่น สุภาสิตเป็นรูปแบบสื่อดั้งเดิม ที่ใช้ถ่ายทอดความรู้และค่านิยมผ่านการพูดและการเล่าต่อกันมา มาสู่หนังสือที่ เป็นการบันทึกและเผยแพร่ผ่านตัวอักษร เมื่อเทคโนโลยีพัฒนาขึ้น ภาพยนตร์ก็ เข้ามามีบทบาทในการสร้างความบันเทิงและถ่ายทอดเรื่องราวที่มีพลังในการสร้าง ภาพตัวแทนสิ่งต่างๆ ในสังคม จนถึงยุคที่สื่อโซเชียลมีเดียเข้ามามีบทบาทในชีวิต ประจำวันของคนในสังคม ไม่เพียงแต่ทำให้การสื่อสารเป็นไปอย่างรวดเร็วและ

ทั่วถึง แต่ยังเปิดโอกาสให้ทุกคนสามารถเป็นผู้สร้างสื่อได้เอง ส่งผลให้การรับรู้ความหมายในสังคมมีความหลากหลายและเปลี่ยนแปลงได้อย่างรวดเร็ว จากที่กล่าวมานี้ หากวิเคราะห์พัฒนาการการประกอบสร้างความหมายของสุนัขพันธุ์ผ่านสื่อในสังคมไทย จะสามารถแบ่งออกเป็น 3 ยุคได้ ดังนี้

3.1 ยุคสุนัขจรจัด

ยุคสุนัขจรจัด อยู่ในช่วงก่อนทศวรรษที่ 2540 โดย บรรณษรณ์ คุณะ (2566) อธิบายว่า สุนัขมีสถานะเป็นสัตว์เลี้ยงในสังคมไทยมาอย่างยาวนาน โดยส่วนใหญ่เป็นสุนัขป่าที่จัดอยู่ในสายพันธุ์เดียวกับสุนัขไทยพื้นบ้าน มีปรากฏหลักฐานมาตั้งแต่ยุคก่อนประวัติศาสตร์ ไม่ว่าจะเป็นภาพเขียนสีในผนังถ้ำที่ เขาจันทร์งาม จังหวัดนครราชสีมา ซากโครงกระดูกสุนัขถูกฝังร่วมกับมนุษย์ที่บ้านเชียง จังหวัดอุดรธานี นอกจากนี้ ยังพบว่า สุนัขยังมีความเชื่อมโยงกับความเชื่อทางศาสนา เช่น ภาพสลักบนใบเสมาหินทราย ภาพจารึกบนแผ่นศิลา กุฎกรชาดก ซึ่งเป็นเรื่องราว มโหสถชาดก ที่พระโพธิสัตว์เสวยพระชาติเป็นพระยาสุนัข

ชัยวัฒน์ ดำรงกิจกุลชัย (2555) อธิบายเกี่ยวกับสุนัขพันธุ์ในสังคมไทยว่า ในสังคมไทยจะมีมุมมองเกี่ยวกับสุนัขพันธุ์เป็นสัตว์จรจัด สร้างปัญหาหากนำมาเลี้ยงก็จะถูกมองว่าคือ ฝึกยาก นอกจากนี้ ยังมีปรากฏในสำนวนไทย เช่น หมาหัวเฒ่า ดอกฟ้ากับหมาวัด ซึ่งแสดงให้เห็นถึงฐานะที่ต่ำต้อย ความไม่เป็นที่ต้องการ จึงทำให้ถูกเรียกว่า “สุนัขจรจัด”

แม้ว่าสุนัขจะมีความสัมพันธ์กับคนในสังคมไทยมาอย่างยาวนานในฐานะสัตว์เลี้ยง แต่สุนัขเหล่านี้กลับไม่ได้มีความหมายในเชิงบวกทั้งหมด สามารถเห็นได้จากสุภาษิตไทย ที่ให้ความหมายเชิงเปรียบเทียบ ซึ่งแสดงให้เห็นถึงความสัมพันธ์และปัญหาระหว่างมนุษย์กับสุนัขรูปแบบหนึ่ง จากงานวิจัยของ นิศา สุขประเสริฐ (2564) ที่ศึกษาเกี่ยวกับสุนัขจรจัดได้แสดงให้เห็นถึงสุภาษิตที่สะท้อนให้เห็นถึงมุมมองเชิงลบมีต่อสุนัขจรจัด ดังนี้

หมาหมู่ หมายถึง การรวมกลุ่มของผู้ที่มีพฤติกรรมไม่ดี หรือกลุ่มคนที่ร่วมกันทำสิ่งที่ไม่ถูกต้อง โดยเปรียบเทียบกับสุนัขจรจัดที่มักจะรวมกลุ่มกันอยู่ในพื้นที่หนึ่ง และสร้างปัญหาให้กับชุมชน เช่น ส่งเสียงดัง แย่งอาหาร หรือการกัดกันเอง

หมวดวัด หมายถึง คนที่ไม่มีที่ไป ไม่มีที่พึ่งพิง มักอาศัยอยู่ในวัดหรือสถานที่ที่ให้การอนุเคราะห์ โดยเปรียบเทียบกับสุนัขจรจัดที่มักอาศัยอยู่ในวัดหรือยังขาดการดูแลสุขภาพและที่อยู่อาศัยที่เหมาะสม

หมาในรางหญ้า หมายถึง คนที่ไม่ใช้ประโยชน์จากสิ่งที่มีอยู่ และยังไม่ยอมให้คนอื่นใช้ด้วย โดยเปรียบเทียบกับสุนัขจรจัดที่ครอบครองพื้นที่หรือทรัพยากรบางอย่างในชุมชน เช่น กองขยะหรือแหล่งอาหาร ทำให้คนและสัตว์อื่นไม่สามารถเข้าถึงได้

หมาหัวเน่า หมายถึง คนที่แปลกแยก ถูกทอดทิ้ง และเป็นที่ยรังเกียจแก่ผู้อื่น เป็นผู้ที่ไม่มีคนต้องการ โดยเปรียบเทียบกับสุนัขที่ถูกทิ้ง แยกแยะจากกลุ่ม มีสภาพสกปรก ส่งกลิ่นเหม็นจนผู้คนรังเกียจ และไม่ยอมเข้าใกล้

สุภาสิตมีบทบาทสำคัญในการสอน หรือเตือนใจคนในสังคมไทยมาอย่างยาวนาน โดยมีเอกลักษณ์คือ การใช้ภาษาที่ง่ายต่อการจดจำ และมีรูปแบบของการเปรียบเปรยกับสิ่งต่างๆ โดยสุภาสิตจะมีการสร้างการรับรู้ผ่านการเลียงดู คำบอกเล่า หรือการเรียน การสอน (สุกัญญา สุจนายา, 2542) สุภาสิตจึงจัดเป็นสื่อประเภทหนึ่งที่มีอิทธิพลในการหล่อหลอม (shaping) ความคิดของคนในสังคม ดังนั้น แม้ว่าสุนัขจะมีสถานะเป็นสัตว์เลียงที่อยู่คู่กับสังคมไทยมาอย่างยาวนาน แต่ความหมายที่เป็นมายาคติหลักของสังคมกลับเป็นไปในเชิงลบเป็นส่วนใหญ่ สามารถเห็นได้จากสุภาสิตต่างๆ ที่มีมาตั้งแต่อดีต ซึ่งสุนัขจะถูกเปรียบเปรยเป็นสัตว์ที่สร้างปัญหาและถูกรังเกียจ

ในปี พ.ศ. 2448 พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 6 ได้ทรงรับสุนัขจรจัดพันธุ์ผสมจากเรือนจำมาเลี้ยง และตั้งชื่อว่า “ย่าเหล” หลังจากย่าเหลเสียชีวิต ได้มีการสร้างอนุสาวรีย์ที่สนามจันทร์ จังหวัดนครปฐม โดยจารึกบทกลอนเกี่ยวกับความซื่อสัตย์และจงรักภักดีของย่าเหล อนุสาวรีย์นี้ได้กลายเป็นสถานที่ท่องเที่ยวในเวลาต่อมา (ส. พลายน้อย, 2564: 13-25) เรื่องราวของย่าเหลได้สร้างการรับรู้ในเชิงบวกของสุนัขพันธุ์พันธุ์ว่า เป็นสัตว์ที่มีความซื่อสัตย์และจงรักภักดี แตกต่างจากความหมายจากสุภาสิตต่างๆ ที่ให้ความหมายเชิงลบกับสุนัขผ่านการเปรียบเปรยมาอย่างยาวนาน

ช่วงทศวรรษที่ 2490 ได้มีการก่อตั้งสมาคมสัตว์เลี้ยงที่มีการจัดทำ นิตยสารสัตว์เลี้ยงเพื่อเผยแพร่ โดยเป็นเนื้อหาเกี่ยวกับสุนัขสายพันธุ์ต่างประเทศ เป็นหลัก ไม่ว่าจะเป็นคุณลักษณะโครงสร้างสายพันธุ์ อุปนิสัย ไปจนถึง การประกวด ทั้งหมดนี้เป็นจุดเริ่มต้นของการเผยแพร่วัฒนธรรมสัตว์เลี้ยงแบบ ตะวันตกเข้ามาในประเทศไทย และนำไปสู่การแบ่งแยก “หมาบ้าน” กับ “หมาพันธุ์ฝรั่ง” (พนา กันธา, 2561: 38-42) การแบ่งแยกดังกล่าวทำให้คนใน สังคมไทยให้ความสำคัญกับเรื่องของสายพันธุ์มากยิ่งขึ้น หากเป็นสุนัขที่เกิดจาก การผสมข้ามสายพันธุ์มักจะไม่ได้รับการยอมรับมากนักเมื่อเทียบกับสายพันธุ์แท้ ซึ่งนับเป็นอีกปัจจัยหนึ่งที่ไทยได้มีการผลักดันการสร้างสุนัขสายพันธุ์แท้ของ ตนเองอย่าง สุนัขสายพันธุ์ไทยหลังอาน และสายพันธุ์บางแก้วในเวลาต่อมา นับเป็นสิ่งที่แสดงให้เห็นว่า สุนัขพันธุ์ไทยยังคงไม่ได้รับการยอมรับต่อคนในสังคม มากนักในยุคนี้

ในปี พ.ศ. 2495 หม่อมราชวงศ์คึกฤทธิ์ ปราโมช ผู้ซึ่งเป็นที่รู้จักในฐานะ นักเขียน ศิลปินแห่งชาติ และนายกรัฐมนตรีคนที่ 13 ของไทย ได้เขียน บทประพันธ์เกี่ยวกับสุนัขที่เป็นที่รู้จักในวงกว้างอย่าง “มอม” เป็นผลงานที่เล่าถึง สุนัขลูกผสมที่มีความซื่อสัตย์ เลือกที่จะไปเร่ร่อนกันเจ้าของเดิมมากกว่าอยู่บ้าน กับเจ้าของใหม่ และได้เขียนเรื่อง *คนรักหมา* ในปี พ.ศ. 2520 เป็นผลงาน เกี่ยวกับเรื่องราวการเลี้ยงสุนัขสายพันธุ์ต่างๆ ที่ตนเองพบเจอ ซึ่งมีเนื้อหากล่าว ถึงสุนัขจรจัดที่มีทั้งความซื่อสัตย์ จงรักภักดี ผลงานต่างๆ ดังกล่าวนับเป็นสิ่งที่ ช่วยให้เกิดการยอมรับสุนัขเหล่านี้มากขึ้นผ่านการประกอบสร้างความหมายว่า สุนัขมีคุณลักษณะที่มีความซื่อสัตย์ จงรักภักดีไม่แตกต่างจากสุนัขสายพันธุ์อื่นๆ

จากที่กล่าวมาในยุคสุนัขจรจัดนี้ สามารถเห็นได้ถึงกระบวนการประกอบ สร้างความเป็นจริงออกเป็น 2 ช่วง โดยในช่วงแรกสุนัขจะถูกประกอบสร้างความ หมายในเชิงลบว่า เป็นสัตว์สร้างปัญหา และถูกผู้คนในสังคมรังเกียจ ผ่านสุภาษิต ที่เปรียบเปรยความหมายเชิงลบกับสุนัขมาอย่างยาวนาน จนถึงช่วงทศวรรษที่ 2440 เป็นต้นไป สุนัขเหล่านี้เริ่มมีการสร้างความหมายในเชิงบวกมากยิ่งขึ้นจาก บุคคลที่มีชื่อเสียงในสังคม ดังเรื่องราวของย่าเหล หรือบทประพันธ์ต่างๆ ของ

หม่อมราชวงศ์คึกฤทธิ์ ปราโมช นับเป็นการต่อรองกับมายาคติหลักของสังคมที่เป็นชุดความหมายด้านลบ ผ่านการสร้างการรับรู้ของคนในสังคมว่า สุนัขเหล่านี้มีความซื่อสัตย์ จงรักภักดี เหมาะสมที่จะเป็นสัตว์เลี้ยงไม่แตกต่างจากสุนัขสายพันธุ์แท้ หรือสัตว์เลี้ยงชนิดอื่นๆ

3.2 ยุคสุนัขพันธุ์ทาง

ยุคสุนัขพันธุ์ทาง อยู่ในช่วงทศวรรษที่ 2540-2550 มีจุดเริ่มต้นจากการที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวรัชกาลที่ 9 ได้รับสุนัขจรจัดที่เกิดบริเวณซอยศูนย์แพทย์พัฒนา ถนนพระราม 9 มาเลี้ยง ตอนที่เสด็จพระราชดำเนินไปเปิดศูนย์แพทย์พัฒนา โดยตั้งชื่อให้ว่า “คุณทองแดง” ในปี พ.ศ. 2541 ลักษณะของทองแดงมีความคล้ายกับสุนัขพันธุ์บาเซนจิ สุนัขพันธุ์โบราณ ที่มีถิ่นกำเนิดทางแอฟริกาได้นิยมใช้งานในการล่าสัตว์ แต่ทองแดงมีขนาดตัวที่ใหญ่ ไม่ได้ปราดเปรียวมากนักซึ่งไม่ใช่ลักษณะของสายพันธุ์แท้ จึงได้พระราชทานชื่อสายพันธุ์ว่า “Thousand Ways Dog” แปลว่า สุนัขพันธุ์ทาง และ “Middle Road” แปลว่า กลางถนน ซึ่งแสดงให้เห็นถึงการเป็นสุนัขจรจัดที่ถูกผสมข้ามสายพันธุ์ (ส. พลายน้อย, 2564)

ภาพที่ 3 ตัวอย่างภาพยนตร์เกี่ยวกับสุนัขพันธุ์ทางในช่วงทศวรรษที่ 2540 ถึง 2550

ในช่วงทศวรรษที่ 2540 ถึง 2550 สุนัขพันธุ์ทางเริ่มเป็นที่รู้จักและเป็นที่ยอมรับกับคนในสังคมมากขึ้น โดยปัจจัยสำคัญอีกประการหนึ่งคือ การสร้างภาพยนตร์เกี่ยวกับสุนัขพันธุ์ทาง ผู้วิจัยได้เลือกภาพยนตร์มาเป็นตัวอย่างในการวิเคราะห์ 3 เรื่อง ดังภาพที่ 3 ได้แก่ *ข้าวเหนียวหมูปั่น* *มะหมา* *4 ขาครึ่ง* และ *ว้อ หมาบ้ามหาสนุก*

ภาพยนตร์เรื่อง *ข้าวเหนียวหมูปั่น* ปี พ.ศ. 2549 เป็นเรื่องราวของความสัมพันธ์ระหว่างเด็กผู้หญิงชื่อ ข้าวเหนียว ได้เก็บลูกสุนัขพันธุ์ทางจรจัดมาเลี้ยงโดยตั้งชื่อว่า หมูปั่น ทั้งนี้ครอบครัวข้าวเหนียวไม่เห็นด้วยที่จะนำหมูปั่นมาเลี้ยง จึงได้แอบนำไปทิ้งวัด ทำให้ข้าวเหนียวแอบหนีไปตามหา ซึ่งทำได้ทำให้ข้าวเหนียวกลายเป็นเด็กเร่ร่อนขายพวงมาลัย แต่ก็ไม่เจอเนื่องจากหมูปั่นได้ถูกคนมีฐานะเก็บไปเลี้ยงโดยตั้งชื่อใหม่ว่า อเล็กซ์ และได้รับการดูแลที่ดี ทำให้มีลักษณะภายนอกที่ดูดี แตกต่างจากสุนัขจรจัด มีการพาไปพบปะสังสรรค์กับกลุ่มคนมีฐานะด้วยกัน จนถึงฉากจบของเรื่องข้าวเหนียวถูกรถชนเสียชีวิต ทำให้หมูปั่นที่จำเจ้าของได้รับวิ่งมาหา และแสดงความเศร้าต่อการจากไปของข้าวเหนียว ภาพยนตร์เรื่องนี้ได้แสดงให้เห็นถึงมุมมองของคนในสังคมที่สุนัขพันธุ์ทางมักจะถูกนำไปทิ้งที่วัด และถูกรังเกียจอยู่เสมอ แต่ถ้าเป็นสุนัขที่ถูกนำมาเลี้ยงและดูแลอย่างดี จะได้รับการยอมรับให้ไปออกงานในหมู่คนมีฐานะ ลักษณะดังกล่าว เป็นการแบ่งสุนัขที่สังคมยอมรับกับไม่ยอมรับในรูปแบบชั่วคราวข้ามผ่านตัวของหมูปั่น โดยสุนัขที่ไม่ได้รับการยอมรับภายนอกที่ดูมอมแมมจัดเป็นสุนัขจรจัด แต่ถ้าเป็นสุนัขพันธุ์ทางที่ได้รับการดูแลที่ดีก็จะมีขนสวย สง่างาม และได้รับการยอมรับจากคนในสังคม

ภาพยนตร์เรื่อง *มะหมา 4 ขาครึ่ง* ปี พ.ศ. 2550 มีจุดเด่นที่ใช้สุนัขพันธุ์ทางมาฝึกฝนและใช้เป็นตัวดำเนินเรื่องทั้งหมด เป็นเรื่องราวของ มะขาม หมาไทยหลังอานที่ถูกครอบครัวของเจ้าของแอบนำไปทิ้งที่วัด และต้องการเดินทางกลับบ้าน โดยระหว่างทางจะพบกับสุนัขพันธุ์ทางหลากหลายตัวที่ใจดี ช่วยเหลือให้มะขามได้กลับบ้าน ทั้งหมดนี้นับเป็นส่วนหนึ่งในสร้างความหมายให้กับสุนัขพันธุ์ทางว่า สามารถฝึกจนสามารถแสดงภาพยนตร์ได้ แตกต่างจากในอดีตที่เดิมถูกมองว่า ดื้อ ฝึกฝนได้ยาก นอกจากนี้ ในภาพยนตร์ดังกล่าวแม้จะแสดงให้เห็น

ได้ส่งผลให้สัตว์เลี้ยงโดยเฉพาะสุนัขและแมว มีบทบาทในสังคมออนไลน์ผ่านการบอกเล่าเรื่องราวของผู้เลี้ยงสัตว์เลี้ยงหลายๆ ตัว รวมถึงสุนัขพันธุ์ทางหลายตัวที่ได้กลายมาเป็น “เพ็ตอินฟลูเอนเซอร์” (pet influencer) ซึ่งมีผู้ติดตามชื่นชอบมากมายไม่แตกต่างจากดาราที่มีชื่อเสียง สุนัขพันธุ์ทางเหล่านี้ได้เป็นพรีเซนเตอร์โฆษณา ทั้งผลิตภัณฑ์เกี่ยวกับสัตว์เลี้ยงและไม่เกี่ยวข้อง (อัจฉรา รุจิระพงศ์, 2564) ในยุคนี้แม้จะไม่มีภาพยนตร์เกี่ยวกับสุนัขพันธุ์ทาง แต่ได้มีเพ็ตอินฟลูเอนเซอร์เป็นผู้มีบทบาทในการประกอบสร้างและสื่อสารความหมายของสุนัขพันธุ์ทางมาแทน

ภาพที่ 4 ภาพตัวอย่างโพสต์สุนัขพันธุ์ทางจากเพจ Gluta Story

จากภาพที่ 4 เป็นเพจเฟซบุ๊ก Gluta Story มีเจ้าของเพจชื่อ ยอร์ช ที่เลี้ยงสุนัขพันธุ์ทางอยู่หลายตัว ส่วนใหญ่จะเป็นการสร้างคอนเทนต์ที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับชีวิตประจำวันของสุนัข จุดเด่นของเพ็ตอินฟลูเอนเซอร์เหล่านี้คือการสื่อสารตัวตนของสุนัขแต่ละตัวที่มีบุคลิกอุปนิสัยเฉพาะตัว (character) แตกต่างกันไป โดยเน้นไปที่ความตลก และเลี้ยงดูเหมือนคนในครอบครัว เช่น เบิร์ล เป็นสุนัขที่ชอบอยู่กับแมว จึงได้ชื่อว่าเป็นทาสแมว สุนัขที่มักมองด้วยหางตา และมักให้ความสนใจสิ่งต่างๆ รอบตัว จึงได้ชื่อว่าเป็นพวกชอบสอดรู้สอดเห็น เป็นต้น

การสื่อสารตัวตนของสุนัขพันธุ์พันธุ์ทางในฐานะเพ็ตอินฟลูเอนเซอร์เหล่านี้ส่วนมากจะมีรูปแบบ เป็นการประกอบสร้างใส่บุคลิกความเป็นมนุษย์ให้กับสุนัข ทั้งนี้ แม้จะดูเหมือนเป็นฝ่ายมนุษย์ที่ประกอบสร้างตัวตนให้กับสัตว์ แต่ในอีกด้านหนึ่ง พฤติกรรมของสุนัขเหล่านี้ก็มีผลต่อการประกอบสร้างตัวตนด้วย เช่น เมิร์ลทาสแมว หากไม่มีพฤติกรรมที่ชอบเล่นกับแมว รวมถึงวิธีการเลี้ยงดูที่ทำให้สามารถอยู่กับแมวได้ การประกอบสร้างและสื่อสารตัวตนความเป็นทาสแมวของเมิร์ลก็ไม่สามารถทำได้ ทั้งหมดนี้จึงแสดงให้เห็นว่า การประกอบสร้างและสื่อสารความหมายของสัตว์นั้นไม่ได้มาจากฝ่ายมนุษย์อย่างเดียว แต่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมของสัตว์ที่มนุษย์รับรู้ด้วย

แม้ว่าการเกิดขึ้นของเพ็ตอินฟลูเอนเซอร์จะส่งผลให้สุนัขพันธุ์ทางได้รับการยอมรับในฐานะสัตว์เลี้ยงมากยิ่งขึ้นกว่าเดิม ทั้งการมีกลุ่มแฟนคลับติดตามการได้เป็นพรีเซนเตอร์สินค้า แต่หากมองให้ลึกซึ้ง จะเห็นได้ว่า ภาพบนผลิตภัณฑ์ต่างๆ เกี่ยวกับสุนัขกลับไม่มีรูปของสุนัขพันธุ์ทางเลย โฆษณาตามสื่อโทรทัศน์ก็มีจำนวนน้อยมาก มักจะเป็นสุนัขสายพันธุ์แท้เท่านั้น ไม่ว่าจะเป็นผลิตภัณฑ์ของไทยหรือของต่างประเทศ ถึงแม้สุนัขพันธุ์ทางเพ็ตอินฟลูเอนเซอร์จะได้รับการดูแลที่ดี มีสุขภาพและรูปลักษณ์ที่ภายนอกดูดี นับเป็นสิ่งที่แสดงให้เห็นว่า แม้จะมีการประกอบสร้างความหมายในเชิงบวกให้กับสุนัขพันธุ์ทางว่า มีความฉลาด ซื่อสัตย์ มีรูปลักษณ์ที่ดูดีได้ หากได้รับการดูแลที่เหมาะสม แต่แท้จริงแล้วสุนัขพันธุ์ทางก็ยังคงไม่ได้รับการยอมรับมากนักเมื่อเทียบกับสุนัขสายพันธุ์แท้

ภาพที่ 5 ภาพตัวอย่างข่าวสุนัขพันธุ์ทางทำร้ายคน

หนึ่งในปัจจัยที่ส่งผลให้สุนัขเหล่านี้ยังไม่ได้รับการยอมรับคือ การที่มักจะมีข่าวทำร้ายคนอยู่เป็นประจำ ไม่ต่างจากสุนัขสายพันธุ์พิตบูล หรือ ร็อตไวเลอร์ ตัวอย่างดังภาพที่ 5 เป็นกรณีของซาร่า สุนัขพันธุ์ที่เป็นลูกผสมพันธุ์ไทยหลังอาน กัดยายอายุ 71 ปี เพราะหวงขามข้าว และกรณีของพันธุ์สุนัขพันธุ์จระจัดในแคมป์คนงานกัดเด็กอายุ 3 ขวบ เพราะแย่งขนม พฤติกรรมก้าวร้าวหรือการก่อความเดือดร้อนให้กับคนในชุมชนของสุนัขพันธุ์จระจัด มีสาเหตุมาจากหลากหลายปัจจัย โดยเฉพาะสภาพแวดล้อมและการจัดการเลี้ยงดูที่ไม่เหมาะสม ข่าวลักษณะดังกล่าวนี้มีส่วนสำคัญในการสร้างประสบการณ์การรับรู้ผ่านสื่อเกี่ยวกับนิสัยของสุนัขพันธุ์จระจัด ซึ่งส่งผลให้ยังคงมีมายาคติที่เป็นชุดความหมายด้านลบต่อสุนัขพันธุ์เหล่านี้ อยู่แบบในอดีต

นอกจากข่าวสุนัขทำร้ายคนแล้ว ปัญหาสุนัขพันธุ์จระจัดที่มีมาอย่างต่อเนื่องจากอดีต และยังมีแนวโน้มที่เพิ่มจำนวนขึ้นอย่างต่อเนื่อง ซึ่งมาจากหลายปัจจัย ไม่ว่าจะเป็นการขยายตัวของตัวเมือง งบประมาณและการจัดการ รวมถึงความรู้สึกสงสาร เห็นอกเห็นใจ ต้องการช่วยเหลือด้วยการให้อาหาร หรือนำไปไว้ที่ศูนย์พักพิงจนสิ้นอายุขัย โดยจากสถิติล่าสุดที่มีการบันทึกไว้ กรุงเทพฯ ก็มีสุนัขจระจัดมากกว่า 660,000 ตัว และมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นไปจนถึงล้านตัว (ผู้จัดการออนไลน์, 2566) จำนวนที่เพิ่มขึ้นสร้างปัญหาให้คนในชุมชนเป็นอย่างมาก ซึ่งส่งผลต่อประสบการณ์ของคนในสังคมในการรับรู้ความหมายของสุนัขพันธุ์จระจัดว่า เป็นสัตว์ที่สร้างปัญหาไม่แตกต่างจากอดีต ดังนั้นสุนัขพันธุ์เพ็ตอินฟลูเอนเซอร์กับสุนัขพันธุ์จระจัด จึงมีสถานะในสังคม การสื่อสาร และการรับรู้ความหมายที่แตกต่างกัน คล้ายกับยุคสุนัขพันธุ์ที่แบ่งสุนัขพันธุ์สัตว์เลี้ยงและสุนัขพันธุ์จระจัด โดยสามารถเปรียบเทียบได้ดังตารางต่อไปนี้

ตารางที่ 1 ตารางเปรียบเทียบสุนัขพันธุ์ทางเพ็ตอินฟลูเอนเซอร์กับสุนัขพันธุ์ทางจรจัด

1. ด้านสถานะในสังคม	
สุนัขพันธุ์ทางเพ็ตอินฟลูเอนเซอร์	สุนัขพันธุ์ทางจรจัด
(1) มีสถานะที่สูงขึ้น ได้รับความสนใจและยกย่องจากสังคมอย่างมาก มีผู้ติดตามบนโซเชียลมีเดีย และได้เป็นพรีเซ็นเตอร์สินค้า (2) ได้รับการดูแลอย่างดีเป็นพิเศษจากเจ้าของ ทั้งในด้านสุขภาพ การให้อาหาร และการดูแลความสะอาด	(1) มีสถานะที่หลากหลายแตกต่างกันไป บางตัวได้รับการยอมรับบางส่วน มีชาวบ้านให้อาหาร เช่น สุนัขหน้าร้านสะดวกซื้อ แต่บางตัวไม่ได้รับการดูแล เช่น สุนัขตามพื้นที่ทุรกันดาร (2) ได้รับการดูแลที่ไม่แน่นอน มีคนให้อาหารบ้าง แต่ส่วนใหญ่ต้องหาอาหารเอง
2. ด้านการสื่อสารความหมายและผลกระทบ	
สุนัขพันธุ์ทางเพ็ตอินฟลูเอนเซอร์	สุนัขพันธุ์ทางจรจัด
(1) สร้างความบันเทิงผ่านโซเชียลมีเดีย เน้นด้านความตลกผ่านการสร้างบุคลิก อุปนิสัยเฉพาะตัว และคอนเทนต์ที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับชีวิตประจำวันของสุนัข (2) การได้เป็นพรีเซ็นเตอร์ผลิตภัณฑ์ต่างๆ โดยเฉพาะเกี่ยวกับสัตว์เลี้ยง แสดงให้เห็นถึงรูปลักษณ์ของสุนัขที่ดี หากได้รับการดูแลที่เหมาะสม (3) ภาพตัวแทนความหมายเป็นบวก โดยสุนัขพันธุ์เพ็ตอินฟลูเอนเซอร์มักถูกนำเสนอในภาพลักษณ์ที่น่ารัก เป็นเพื่อนที่ดีของมนุษย์ (4) ส่งผลให้เกิดการดูแลสัตว์เลี้ยงอย่างถูกต้องแบบเดียวกับเพ็ตอินฟลูเอนเซอร์ เช่น การให้อาหารที่มีคุณภาพ การทำหมัน การฉีดวัคซีน และการดูแลสุขภาพจิตของสัตว์ ได้ส่งผลให้เกิดการตระหนักรู้และรับผิดชอบต่อสัตว์เลี้ยงมากขึ้น	1) สื่อสารผ่านข่าวสาร และการประชาสัมพันธ์เกี่ยวกับสัตว์เร่ร่อนตามชุมชน และในศูนย์พักพิง ที่มีทั้งความน่าสงสาร ต้องช่วยเหลือ และเป็นปัญหาที่ต้องการแก้ไข (2) การที่เป็นสัตว์เร่ร่อน หรืออยู่ศูนย์พักพิง แสดงให้เห็นถึงสัตว์ที่สร้างปัญหา แสดงให้เห็นถึง (3) ภาพตัวแทนความหมายเป็นลบ มีความน่าสงสาร แต่ในอีกด้านก็ถูกมองว่า เป็นสุนัขที่ไม่มีคนต้องการ และมักจะก่อปัญหาต่างๆ ให้กับคนในชุมชนอยู่เสมอ (4) เกิดการประชาสัมพันธ์เกี่ยวกับการช่วยเหลือสุนัขพันธุ์ทางจรจัด ที่นำไปสู่การพัฒนาโครงสร้างการจัดการสัตว์จรจัด ทั้งด้านนโยบายและการบริหารจัดการของภาครัฐร่วมกับองค์กรและกลุ่มต่างๆ เพื่อแก้ไขปัญหาอย่างยั่งยืน
3. ด้านการยอมรับ	
สุนัขพันธุ์ทางเพ็ตอินฟลูเอนเซอร์	สุนัขพันธุ์ทางจรจัด
ได้รับการยอมรับและความนิยมจากคนในสังคม มีภาพตัวแทนที่สื่อถึงความฉลาด แสนรู้ มีลักษณะนิสัยเฉพาะแตกต่างกันไป	ไม่ได้รับการยอมรับมากนัก เนื่องจากมีภาพตัวแทนที่ให้ความหมายว่า น่าสงสารต้องการความช่วยเหลือ แต่ก็ยังเป็นสัตว์ที่สร้างปัญหา

จากตารางที่ 1 สุนัขพันธุ์ทางเพ็ตอินฟลูเอนเซอร์และสุนัขพันธุ์ทางจรจัดจะมีการสื่อสารที่ต่อสู้เชิงความหมายระหว่างความหมายเชิงบวกในฐานะสัตว์เลี้ยงที่ฉลาด ชื่อดัง กับความหมายเชิงลบในฐานะสัตว์ที่สร้างปัญหา เมื่อพิจารณาความแตกต่างของสุนัขทั้งสองกลุ่มสามารถสรุปได้ ดังนี้

(1) ด้านสถานะในสังคม สุนัขพันธุ์ทางที่เป็นเพ็ตอินฟลูเอนเซอร์มีสถานะเป็นสัตว์เลี้ยงที่มีชื่อเสียงเปรียบดารา มีกลุ่มแฟนคลับติดตามมากมายผ่านสื่อโซเชียลมีเดีย สุนัขเหล่านี้ได้รับการดูแลอย่างดีเป็นพิเศษจากเจ้าของ ทั้งในด้านสุขภาพ การให้อาหารที่ดี และการดูแลความสะอาดอย่างครบถ้วน ในขณะที่สุนัขพันธุ์ทางจรจัดจะไม่ได้การยอมรับมากนัก บางกลุ่มจะถูกมองว่า สร้างความเดือดร้อน ส่วนอีกกลุ่มหนึ่งจะถูกมองในฐานะสัตว์ที่น่าสงสาร ต้องให้ความช่วยเหลือ บางตัวได้รับการดูแลจากชาวบ้าน เช่น สุนัขหน้าร้านสะดวกซื้อที่ได้รับอาหารเป็นครั้งคราว หรือสุนัขในศูนย์พักพิง แต่ในขณะเดียวกัน ก็มีสุนัขหลายตัวที่ไม่ได้รับการดูแล ต้องหาอาหารเอง และอาจพบกับสภาวะที่ไม่เอื้ออำนวยในพื้นที่ทุรกันดาร สถานะและคุณภาพชีวิตของสุนัขพันธุ์ทางจรจัดจึงยังคงอยู่ในระดับต่ำเมื่อเทียบกับสุนัขพันธุ์ทางที่เป็นเพ็ตอินฟลูเอนเซอร์

(2) ด้านการสื่อสารความหมายและผลกระทบ สุนัขพันธุ์ทางเพ็ตอินฟลูเอนเซอร์ มักถูกนำเสนอผ่านสื่อโซเชียลมีเดียในรูปแบบความบันเทิง มีความฉลาด แสนรู้ และมีบุคลิก (character) เฉพาะตัวแตกต่างกันออกไปตามเอกลักษณ์ของแฟนเพจ มีคอนเทนต์ที่เกี่ยวกับการดูแลสุนัขจากการเป็นพรีเซนเตอร์สินค้าเกี่ยวกับการดูแลสัตว์ ซึ่งส่งผลให้มีการดูแลสัตว์เลี้ยงอย่างถูกต้องมากขึ้น ทั้งในเรื่องของการให้อาหาร การทำหมัน การฉีดวัคซีน และการดูแลสุขภาพจิตของสัตว์ ภาพตัวแทนของสุนัขเหล่านี้จึงเป็นบวก ในฐานะสัตว์เลี้ยงที่ดี หากได้รับการดูแลที่เหมาะสม ตรงข้ามกับสุนัขพันธุ์ทางจรจัดที่มีภาพตัวแทนในแง่ลบ มีทั้งความน่าสงสาร รวมทั้งเป็นปัญหาต่อคนในชุมชนที่ยังไม่สามารถแก้ไขได้ แต่ในอีกด้านหนึ่ง การสื่อสารให้เห็นถึงปัญหาสุนัขเหล่านี้ก็สามารถก่อให้เกิดความร่วมมือในการจัดการ หรือการรณรงค์เกี่ยวกับปัญหาสุนัขจรจัด ที่นำไปสู่การพัฒนาโครงสร้างการจัดการสุนัขจรจัดโดยภาครัฐและองค์กรต่างๆ เพื่อแก้ไขปัญหาอย่างยั่งยืน

(3) ด้านการยอมรับ สุนัขพันธุ์ทางเพ็ตอินฟลูเอนเซอร์ได้รับการยอมรับและความนิยมจากคนในสังคม เนื่องจากภาพตัวแทนที่แสดงถึงความฉลาด แสนรู้ มีอุปนิสัยเฉพาะตัวที่มีความตลก ในทางตรงกันข้าม สุนัขพันธุ์ทางจรจัดจะไม่ได้รับ

การยอมรับในสังคมมากนัก เป็นภาพตัวแทนของสัตว์ที่น่าสงสาร และเป็นปัญหาที่ต้องแก้ไข ซึ่งนำไปสู่การปฏิบัติต่อสุนัขทั้ง 2 กลุ่มที่แตกต่างกันของคนในสังคม

เมื่อพิจารณาว่า สุนัขที่เป็นเพ็ตอินฟลูเอนเซอร์จะมีสุขภาพดี มีการดูแลที่ดี เพื่อสร้างภาพลักษณ์ที่ดี และสามารถนำไปสู่การจ้างงานเป็นฟรีเซนเตอร์ผลิตภัณฑ์เกี่ยวกับสัตว์เลี้ยง ที่สร้างรายได้ให้กับเจ้าของ นับเป็นลักษณะการเลี้ยงดูที่พึงพาอาศัย ได้ประโยชน์กันทั้งตัวสุนัขและผู้เลี้ยง ในส่วนของสุนัขพันธุ์ทางจรจัดจะอยู่ในสถานะที่น่าสงสารและสร้างปัญหาให้ชุมชน ส่วนหนึ่งมาจากปัจจัยที่ต้องอาศัยอยู่ในสภาพแวดล้อมที่ไม่เหมาะสม ขาดการเลี้ยงดูที่ดี ซึ่งส่งผลต่ออุปนิสัยและพฤติกรรมของสุนัขให้มีความก้าวร้าว ดุร้าย แตกต่างจากสุนัขพันธุ์เพ็ตอินฟลูเอนเซอร์ และก่อให้เกิดเป็นมายาคติ 2 ชุดความหมาย ในลักษณะขั้วตรงข้าม (binary opposition) โดยสุนัขพันธุ์ทางเพ็ตอินฟลูเอนเซอร์ เปรียบได้กับสีขาว คือ สุนัขที่ดี ได้รับการยอมรับจากสังคม กับสุนัขพันธุ์ทางจรจัด ที่เปรียบได้กับ สีดำ ที่ที่น่าสงสาร และก่อความเดือดร้อนให้กับคนในชุมชน ทั้งนี้ส่วนใหญ่แล้ว สุนัขพันธุ์ทางเพ็ตอินฟลูเอนเซอร์มักจะเคยเป็นสุนัขจรจัดที่ถูกเก็บมาเลี้ยง ไม่ได้เป็นสุนัขที่ถูกเพาะพันธุ์ ซื่อซายแบบสุนัข สายพันธุ์แท้ ดังนั้นความหมายในตัวสุนัขเองจึงมีความเลื่อนไหล ไม่หยุดนิ่ง สามารถเปลี่ยนแปลงจาก สุนัขที่ถูกมองด้านลบ ไม่ได้ได้รับการยอมรับ มาเป็นสุนัขที่สังคมยอมรับได้ ดังนั้นการประกอบสร้างและการรับรู้ความหมายในตัวสุนัขพันธุ์ทางเหล่านี้ล้วนมาจากปัจจัยที่มนุษย์และสุนัขมีอิทธิพลต่อกัน

จากที่กล่าวมาในยุคเพ็ตอินฟลูเอนเซอร์นี้ สุนัขพันธุ์ทางมีการประกอบสร้างและการรับรู้ความหมายออกเป็น 2 ชุด คือ สุนัขพันธุ์ทางเพ็ตอินฟลูเอนเซอร์ ที่ได้รับการเลี้ยงดูที่ดี และได้รับการยอมรับจากสังคม กับสุนัขพันธุ์ทางจรจัด ที่ไม่ได้รับการดูแลที่เหมาะสม และสังคมไม่ยอมรับ ซึ่งรูปแบบประกอบสร้างและสื่อสารความหมายออกไปขึ้นอยู่กับประสบการณ์ที่มนุษย์ที่มีต่อสุนัขพันธุ์ทางแต่ละกลุ่มแตกต่างกัน นอกจากนี้ สุนัขพันธุ์ทางจรจัดสามารถเปลี่ยนแปลงมาเป็นเพ็ตอินฟลูเอนเซอร์ได้ หากมีคนรับเลี้ยง เช่น สุนัขพันธุ์ทางจรจัดที่อยู่ในชุมชน ขับถ่ายส่งกลิ่นเหม็น และส่งเสียงดัง ทำให้มีการสื่อสารและรับรู้ความหมาย

ในเชิงลบ แต่หากมีผู้รับสุนัขตัวดังกล่าวไปเลี้ยงดู และฝึกฝนอย่างเหมาะสม ก็จะมีการสื่อสารและรับรู้ความหมายในเชิงบวก ดังนั้น ความหมายในตัวสุนัขพันธุ์ทางในฐานะสัตว์จึงมีความหลากหลาย สามารถเปลี่ยนแปลงได้ โดยอาศัยปัจจัยจากมนุษย์เข้ามาเกี่ยวข้อง และไม่สามารถตีความแบบภาพเหมารวม (stereotype) ได้

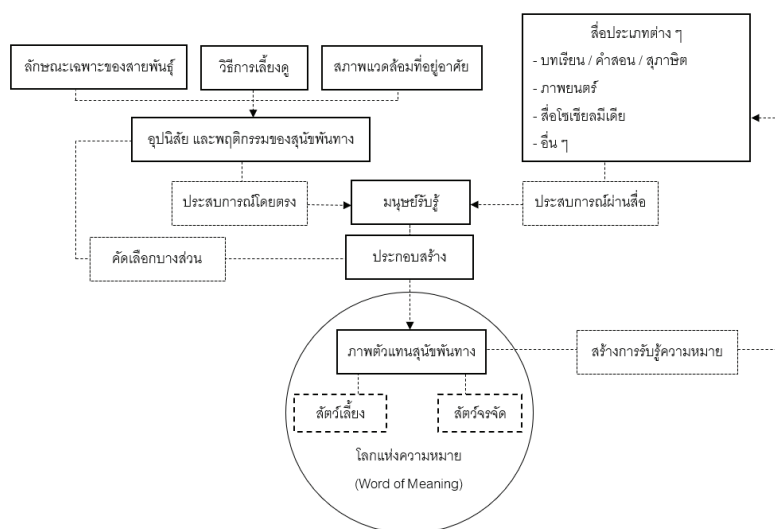
4. สรุปสัตว์ศึกษา กับการประกอบสร้างความเป็นจริงทางสังคมของสุนัขพันธุ์ทาง

การศึกษาสุนัขพันธุ์ทางกับการประกอบสร้างความเป็นจริงทางสังคม (social construction of reality) ร่วมกับแนวคิดสัตว์ศึกษา (animal studies) ช่วยแสดงให้เห็นถึงความสัมพันธ์ระหว่างคนกับสุนัขที่มีมาตั้งแต่อดีต รวมถึงสะท้อนให้ปัญหาของสุนัขจรจัดผ่านมุมมองของคนในแต่ละยุคสมัย มีการสื่อสารความหมายที่แตกต่างกันออกไปในแต่ละยุคสมัย

ช่วงก่อนทศวรรษที่ 2540 สุนัขพันธุ์ทางถูกมองว่า เป็นสัตว์ที่ไม่มีคนต้องการ ไม่ได้ถูกมองเป็นสัตว์เลี้ยงผ่านความหมายเชิงเปรียบเทียบในด้านลบ จนถึงช่วงทศวรรษที่ 2540-2550 พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวรัชกาลที่ 9 ได้นำสุนัขจรจัดมาเลี้ยงโดยตั้งชื่อว่า คุณทองแดง และพระราชทานชื่อสายพันธุ์ว่า สุนัขพันธุ์ทาง ทำให้คนรู้จักสุนัขพันธุ์ทางมากขึ้นในวงกว้าง และนำไปสู่การประกอบสร้างความหมายในเชิงบวกผ่านหลากหลายสื่อ โดยเฉพาะภาพยนตร์ที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับสุนัขพันธุ์ทาง และในช่วงทศวรรษที่ 2560 สุนัขพันธุ์ทางได้กลายมาเป็นสัตว์เลี้ยงมีชื่อเสียง มีผู้ชื่นชอบติดตามเป็นจำนวนมากอย่างเพ็ทอินฟลูเอนเซอร์ที่ได้รับการเลี้ยงดูที่ดีเปรียบได้กับสมาชิกคนหนึ่งในครอบครัว ไปจนถึงได้เป็นพรีเซนเตอร์ผลิตภัณฑ์เกี่ยวกับสัตว์เลี้ยงต่างๆ ทั้งนี้ ความหมายเชิงลบว่าสุนัขพันธุ์ทางเหล่านี้เป็นสัตว์ที่สร้างปัญหายังคงมีอยู่ นับเป็นการต่อสู้เชิงความหมายที่ดำเนินมาอย่างต่อเนื่อง ซึ่งการประกอบสร้างความหมายและการต่อสู้เชิงความหมายทั้งหมดนี้มีปัจจัยสำคัญคือ ประสพการณ์ที่มีต่อสุนัขแตกต่างกัน เป็นประสพการณ์ที่เกิดจากทั้งสภาพแวดล้อมและการเลี้ยงดู ซึ่งมีความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์กับสุนัขที่ส่งผลต่อกัน

สภาพแวดล้อมและการเลี้ยงดูส่งผลอย่างมากต่อพฤติกรรมของสุนัข จากงานวิจัยของ Laureano (2019) ที่ศึกษาเกี่ยวกับพฤติกรรมก้าวร้าวของสุนัขจรจัดพันธุ์ผสม หรือ mongrel dog พบว่า สุนัขที่มีพฤติกรรมก้าวร้าว ทำร้ายเจ้าของ มีสาเหตุมาจากหลายปัจจัย ทั้งความเครียด ความวิตกกังวลจากการเปลี่ยนสถานที่ การถูกกักขัง รวมถึงเจ้าของที่มีเวลาปฏิสัมพันธ์กับสุนัขน้อย ทำให้สุนัขไม่คุ้นชินกับคน มีโอกาสทำร้ายคนมากกว่าสุนัขที่ได้รับการดูแลเอาใจใส่ มีการพาไปเดินเล่นอย่างสม่ำเสมอ นอกจากนี้ สุนัขเหล่านี้เป็นสุนัขที่มีความเป็นสุนัขป่ามากกว่าสุนัขเลี้ยงที่ถูกพัฒนาสายพันธุ์มาอย่างยาวนาน ทำให้มีนิสัยดื้อรั้น แม้จะงานวิจัยจะเป็นการทดลองใช้ยาเพื่อปรับพฤติกรรมของสุนัข แต่ถ้าหากสุนัขได้อยู่ในสภาพแวดล้อมที่เหมาะสมในฐานะสัตว์เลี้ยง มีคนเลี้ยงคอยดูแล ควบคุมพฤติกรรม ไปจนถึงการฝึกฝน ก็จะสามารถมีอุปนิสัยที่ดีได้ ดังนั้น หากสุนัขพันธุ์ทางอยู่ในสภาพแวดล้อมที่ดี ได้รับการเลี้ยงดูอย่างเหมาะสมก็ส่งผลให้การสื่อสารและการรับรู้ความหมายของสุนัขเป็นไปในเชิงบวกเช่นเดียวกัน

ภาพที่ 6 แผนภาพสรุปสัตว์ศึกษา กับการประกอบสร้างความเป็นจริงทางสังคมของสุนัขพันธุ์ทาง

บรรณานุกรม

ภาษาไทย

- กาญจนา แก้วเทพ (2547), *การวิเคราะห์สื่อ แนวคิดและเทคนิค*, กรุงเทพฯ: ภาพพิมพ์.
- กาญจนา แก้วเทพ และสมสุข หินวิมาน (2560), *สายธารแห่งนักคิดทฤษฎีเศรษฐศาสตร์การเมือง กับสื่อการศึกษา*, นนทบุรี: อินทนิล.
- เก่งกิจ กิติเรียงลาภ และพนา กันธา (2565), *โลกหลากสายพันธุ์: ผัสสะ จริยศาสตร์ และการอยู่ร่วมกัน*, กรุงเทพฯ: ภาพพิมพ์.
- ชัยวัฒน์ ดำรงกิจกุลชัย (2555), *หมาพันธุ์(จู้)ทาง 1,000 Ways Dog*, กรุงเทพฯ: ฟรินท์ซี้ดี.
- ณัฐพล สมุหเสนีโต (2563), “จักรวาลแม่แมว”: กระบวนการสร้างความเป็นจริงทางสังคมของ “แม่แมว” ในละครโทรทัศน์, วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต สาขาการบริหารการสื่อสาร คณะวารสารศาสตร์และสื่อสารมวลชน มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- นิตา สุขประเสริฐ (2564), *คนเลี้ยงสุนัขจรจัด: โลกของความหมายและประสบการณ์ชีวิตประจำวัน*, วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต สาขาการวิจัยทางสังคม คณะสังคมวิทยาและมานุษยวิทยา มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- พนา กันธา (2561), “เรื่องหมาที่ไม่หมาหมา”: พหุภววิทยาในวัฒนธรรมสัตว์เลี้ยงของสังคมไทยสมัยใหม่, วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต สาขาสังคมวิทยาและมานุษยวิทยา คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- ส. พลายน้อย (2564), *เรื่องของหมา*, กรุงเทพฯ: ยิปซี กรู๊ป.
- สุกัญญา สุจนายา (2542), “คุณค่าของสุภาสิตพระร่วงที่มีต่อสังคมไทย”, *วารสารภาษาและวรรณคดีไทย*, 16(2): 202-216.
- สุรเดช โชติอุดมพันธ์ (2560), “สัตว์ศึกษา: สู่โลกหลังภาพแทน”, ใน *สุดแดน วิสุทธิลักษณ์ (บ.ก.)*, *สังสารสัตว์ มานุษยวิทยาว่าด้วยสัตว์และสัตว์ศึกษา*, กรุงเทพฯ: คบไฟ.
- อัจฉรา รุจิระพงศ์ (2564), *ทัศนคติและปัจจัยที่ส่งผลต่อการเลือกติดตาม Pets Influencer ในช่องทาง Facebook*, สารนิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต สาขาการจัดการ วิทยาลัยการจัดการ มหาวิทยาลัยมหิดล.
- อารดา ครุจิต (2566), *การเล่าเรื่องชีวิตประจำวันของคนพิการในสื่อออนไลน์กับการต่อสู้เชิงความหมายของความพิการ*, วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต สาขาสื่อสารวิทยา คณะวารสารศาสตร์และสื่อสารมวลชน มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

ภาษาอังกฤษ

Berger, J. (2009), *Why Look at Animals?*, London: Penguin Books.

Laureano, A. (2019), "A Case of Aggressive Behavior in a Mongrel Dog", *Dog Behavior*, 5(1): 15-20.

Lundblad, M. (2009), "From Animal to Animality Studies", *PMLA/Publications of the Modern Language Association of America*, 124(2): 496-502.

Weil, K. (2012), *Thinking Animals: Why Animal Studies Now?*, New York: Columbia University Press.

สื่อออนไลน์

บรรณษรณ คณะ (2566), "ย้อนรอยเรื่องหมาๆ" จากซากกระดูก ภาพเขียนสี สู่ชาดกทางพุทธศาสนา", สืบค้นเมื่อ 1 เมษายน 2567 จาก https://www.silpa-mag.com/history/article_100418

ปริญญาวัน ชมเสวก (2563), "แนวทางการแก้ไขปัญหาเรื่องร้องเรียนเกี่ยวกับสุนัขจรจัด: ศึกษากรณีที่มีการร้องเรียนต่อผู้ตรวจการแผ่นดิน สำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดิน", สืบค้นเมื่อ 1 เมษายน 2567 จาก http://ombstudies.ombudsman.go.th/ewt_news.php?nid=1435&filename=index

ผู้จัดการออนไลน์ (2566), "เกือบ 4 ล้านตัว!! 'หมา-แมวจรจัด' ปัญหาที่แก้ไม่ตก เพราะต่างคนต่างทำ", สืบค้นเมื่อ 1 เมษายน 2567 จาก https://mgronline.com/live/detail/9660000116663Admin_TOJO_YS (2564), "เปิดตำนาน 'หมาไทย' ที่สูญพันธุ์", สืบค้นเมื่อ 1 เมษายน 2567 จาก <https://tojo.news/lifestyle-10/>